

Predplata van Šibenika:
— na tromjesečje 3 Kr.—
— na godinu 6 Kr.—
Predplata u Šibeniku
sa donošanjem lista u kuću
jednaka je kao i van Šibenika
Pojedini broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIEČ

Predplate i pisma šalju se
Uredništvu. Ne frankirana se
pisma ne primaju. Rukopisi,
koje se ne vraćaju. Oglasi, pri-
občena pisma, zahvale itd.
tiskaju se po 20 para redak
— ili po pogodbi. —

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

1905.

Primiće se svome koncu. Još dan dva, pa će i nju vječnost primiti u svoje golemo krilo. Tako se obično veli, premda je vrijeme neprekidno, a tók događaja ne sustavlja nikakav nadnevak. — Pregledajmo godinu, koja iziće, onako letimice:

Malo je koja godina urodila tolikim i tako velikim događajima kao 1905. Kroz cijelu tu godinu mi smo od dana na dan iz velikog svijeta imali viesti, koje su nas sad veselile, sad iznenadjivale, sad napunjale čuvstvom boli i užasa. Osobito nas je imenadila matora Evropa.

Rusija je kroz cijelu godinu bila svedjer na dnevnom redu. Najprvo zlokobni rat na skrajnom Iztoku, a onda njegove posljedice dadeše predmeta cijeloj svjetskoj štampi. Po uglavljenom miru u Portsmouthu smatralo se, da će u velikom carstvu bit povraćen porušeni mir. Ali uprav tada razmahala se u njemu borba za slobodu, za ljudska prava, i dostigla malo po malo do one mjere, na kojoj je još danas vidimo. — Nije ju zaudalalo ništa, pa ni obećani ustav. Borba ide za tim, da očisti javni život od truleži i pliesni, koja ga je gušila; ide za tim, da preuredi cio državni ustroj, da ga postavi na temelje pravčnosti, slobode i ljudskog dostojanstva. Robstvo, tiranija, nepomičnost prevlasti mora da prestane, i dok toga ne bude, borba će nadalje trajati. Narodna godina će nam to najbolje potvrditi.

Borba za ljudska prava započeta u Rusiji otkrknula je silno po cijeloj Evropi. — Svuda nastaju podjednaki statisi, tizni svoj glas i spravni su začu u najoštriju borbu, da izvjesti ono, što ih po naravi i po zakonu ide. Borba za obće pravo glasa u 1905. došla je do najobilnijeg izražaja i ne će sustati. — Ako k tome još napomenemo neke glavnije momente u svjetskoj, imenito evropskoj politici, kao n. pr. antagonizam između Njemačke i Francuzke, koji se je bio prenuo usljed odrička Delcasseovih osnova, razstavu države od crkve u Francuzkoj, odcipljenje Norveške od Švedske, macedonsko pitanje i razne ministarske krize, onda smo letimično spomenuli sve, što je u god. 1905. zabavljalo javnu štampu i evropsku diplomaciju. —

U našoj blizini imamo još uvijek budno pitanje ugarske krize, koju su nam namriete još predjašnje godine. — Borba mađarskog naroda, odričesta, žilava i uztrajna, zadivljuje sve one, koji znadu cijeniti ljubav za slobodu i neodvisnost domovine. Pa pošto su Hrvati uvijek tu ljubav gojili, preda-

vali je od koljena koljenu, željni i svjestni, da se slava starog njihovog narodnog kraljevstva mora povratiti, nije čudo, što oni tu borbu mađarskog naroda simpatično pozdraviše, što tome narodu dapače obećaše svoju pomoć i izkazaše spravnost, da s njim ugovaraju, da se sporazume, kako bi složno poradili za sreću njihove i svoje domovine. — U hrvatskoj politici god. 1905. ostat će radi toga nezaboravna. — Naši čitaoci već znadu, kako o tome mislimo i kojoj se narodnoj koristi nadamo, ako sporazumak uspije, ako politički špekulanti ne budu podmećali klipove radu narodnih zastupnika i predstavnika narodnih stranaka u Hrvatskoj, ako uspijemo, da srušimo ljude i sustav, koji nas danas tlače i sapinju. — Borba za obće pravo glasa našla je živa odaziva i kod nas u Hrvatskoj. Nastao je pokret, koji se mora energično nastaviti, jer samo pomoću sveobće izbornog prava možemo izvjestiti ono, za čim teži naša narodna politika. Što se nije do sad učinilo u tom pravcu, učinit će se unapried; mora se zapodjeti odlučna akcija, moraju se za nju predobiti svi slojevi naroda, pa borbom za obće pravo glasa smesti i zakopati narodne tlačitelje i protivnike, a vladodržce prisiliti, da upoznaju narodni suverenitet, o kojemu do sad nisu vodili računa.

Samo napried! Najteži, ali i najkraći put k narodnoj našoj sreći počeo se junački kretiti; svak, tko u sobi čuti snage i dostojnosti, da na tom putu radi, neka pristupi bliže, nek se lati posla, neka krci, pa da svi skupa, složno i bez straha, srušimo klanče i grebene, pa da ga poravnamo, a kad ga poravnamo, onda ćemo se tek odmoriti.

Tko nije za to, kome je još mlo bazati stranputicama, a uklanjat se ozbiljnu trudu, nek slobodno ostane postrance, neka počiva, ali nek ne ometa radnju jednog cijelog naroda, kojemu je nada sve mila *sloboda i nezavisnost*, a nada sve mrzko robstvo i pužavstvo.

Hrvatski narod vojevat će dakle do konačne pobjede. On mora da vojuje, jer mu je u borbi život. God. 1905. obzirom na tu borbu bila je, kako se vidi, beričetnija od prošlih, a naše je tvrdo uvjerenje, da će nastajna biti i još bolja, da će u cilu narod hrvatski zahvatiti snažna ideja o uzvišenjoj svrsi te borbe i da će ta borba bit okrunjena pobjedom.

Za hrvatsku književnost god. 1905. nije bila sretna. Mrtvilo na književnom polju još uvijek vlada. Ono malo, što se čini, sve izgleda više kao natega, nego li kao odusevljeno poduzimanje. Bilo bi vrijeme, da se svi oni, koji su na to zvani, već jedan put

kosnu i da ozbiljno priuonu na ostvarenje onih uvjeta i na upravljanje onih sredstava, kojima se narodna književnost diže i promiče. Nadamo se, da će nas g. 1906. u tome razveseliti.

Neumolna smrt pobrala je i ove godine dosta odličnih žrtava u narodu hrvatskome: otela mu je velikog biskupa Strossmayera i slavnog pjesnika fra Grgu Martića. Ali narod, koji se je uvijek znao odlikovati svojim po izbor sinovima, nad raztorenim grobovima svih svojih velikih ljudi, ima uvijek u svom sreću i veliku utjehu, da su velike martve zamjenjivali uvijek dostojno novi muževi, novi pregaoici na kulturnom i na političkom polju, te da će tako biti i unapried. U toj nađi mi se oprastamo sa starom godinom, i idemo veselo u susret novoj, koja neka narodu hrvatskome bude sretna i beričetna!

Odnosaj Hrvata i Magjara

Povodom našeg članka u br. 66., gdje smo preveli i u kratko osvrnuli se na članak Dr R. Havassa, ovaj nam pod nadnevkom od 21. o. mj. piše:

Slavno Uredništvo!

„Na žalost nisam vješt hrvatskom jeziku i „za to se uslobodijem pisati Vam njemački.

„Zahvaljujem najljepše na prijateljski poslanom mi broju 66. „Hrvatske Rieči“ kao i na „priebćenju moga članka.

„Želim Vam samo još saobčiti: Ima tomu „već dvadeset i osam godina, da se ja borim za „reinkorporaciju Dalmacije na temelju pr. Nj. „članakom potvrđenog zakona članak XXX. 1868. „Paragraf 65. ovog zakona glasi: „Kraljevina U- „garska priznaje zemljišnu cjelovitost Hrvatske „Slavonije i obriče, da će nastojati oko njezina „popunjenja... i kako je dosada više puta u „ovom poslu rieč digla, zahtijevate i od sada na „temelju prava sr. ugarske krune reinkorporaciju „Dalmacije Hrvatskoj. Od uvjeta ima ove reinkor- „poracije treba da se sačinia i Dalmacija.“

„Ali ja nisam samo zagovaratelj sjedinjenja „Dalmacije, nego i toga, da Magjari sa našom „braćom južnim slavima u slozi i ljubavi žive i „da se mi svi skupa, rame i rame, borimo za naj- „veće ideale čovječanstva.“

„Moja lozinka je, da mi treba da tražimo „prijatelje, a ne neprijatelje, i da mi valja da uhva- „stimo svaku prigodu a da o Hrvatima i Srbima i „ako se radi o Dalmaciji također i o onđje živu- „ćim Talijanima — sa najvećom ljubavi govorimo. „Ja se uuhvam, da ovo stanoviste odobrava i „Hrvatska Rieč“ te ostajem odličnim štovanjem“

Dr. Rudolf Havass.

Kraljevski savjetnik i podpredsjednik ugar. geograf. društva.

Crkovni odnosaji u Šibenskoj županiji od IX. do XI. stoljeća

Novi papa Leo VI. potvrdi sve zaključke ovog drugog sabora spljetskog, samo je biskupu Grguru zapovjedio, da se ima zadovoljiti biskupijom skradinskom: „*praecipimus in sola Scardonitana Ecclesia tantummodo ministrare*“; pódjedom nu zaprieti izobčenjem iz crkve, ako bude dirao u tđje biskupije.

Premda ondašnji ljepotici ne kažu je li Grgur sio na stolicu skradinsku, ipak kad uzvaidmo, da ga neki smatraju čak za svetica, tada ne može biti sumnje, da se je on pokorio zaključcima spljetskog sabora i potonjim papinim naredbama.

Grgurova biskupija zahvaćala je sada i cijelu šibensku županiju, jer za njegovih doba ne zna se tačno još niti za Trogirsku, niti za Kninsku, niti za Biogradsku biskupiju, kojima se je mogla povjeriti pastva šibenske županije.

U nekome staromu rukopisu XIV. vieka našli smo zaobilježeno, „da je biskup Grgur često zalazio u Šibenik i da bi proveo dobar dio godine kod „benediktinskog samostana u Morinjam (?), gdje da je umro i ukopan god. 351.“

Nego sva je prilika, da je ova viest skovana na podlozi molbe, što su je god. 1288. šibenčani

prikazali bili papi Nikoli IV., ne bi li ga sklonuli, da im potvrdi odabrauoga po njima biskupa Leonarda, koga su predstavljali kao nasljednika Morinjanskih biskupa. Pa bilo i to bajka, svakako je važno primjetiti, kako je barem u XIV. vieku bila još živa predaja o duhovnim odnosajima velikoga ninskoga biskupa sa Šibenikom.

Zaključkom 3. canona spljetskoga sabora nastalo je onoga, koji se od oba sv. Metoda do tada (927.) zvao per antonomasiam „*Biskupom Hrvata*“ (episcopus Chroatorum) i u tđjoj se jedinstvenoj hierarkiji nastavljalo veliko djelo Metoda i Teodozija ninsko-solinskoga.

Od Grgura skradinsko-šibenskoga do g. 1850. nemamo povjestnih uspomena o crkovnim odnosajima u šibenskoj županiji, pak i ako je poslie god. 927. ninska biskupija bila razdijeljena između zadarskoga biskupa i spljetskoga nadbiskupa, i ako je objema biskupina ležala na sreću dokinuća glagolice, ipak znademo, da je hrvatski narod šibenske županije, koji je čvrsto stao uz biskupa Grgura, dizao svoj glas proti naredbama onih spljetskih sabora, i on se oštro tonu opirao za dugo vremena i poslie Grgurove smrti, iako što svjedoče kasniji crkovni sabori držani u Spljetu god. 1059. i 1064. I ako se u onomu od god. 1059. bilo rečeno: „ne

dopuštamo Hrvatima, da dobije svele redove, ako latinski ne nauče“, ipak latinština i latinsko svećenstvo ne podriese u Bielo-hrvatsku, a po gotovo pak ne u šibensku županiju, gdje nas kasniji događaji uoblašćuju utvrditi, da je glagolice još živjela u sreću šibenskih Hrvata i u skrovištu hrvatskoga svećenstva.

Pripoviest o popu Vuku i o starcu biskupu Cedeu, „koi poče crkve posvećivati, rediti sveštenike i obavljati druge biskupske poslove“, kad bi bila i prosta bajka, opet ostaje kao vjerodostojna povjestna činjenica, da hrvatski narod i glagolsko svećenstvo bili su toliko uzurjani usljed zaključaka spljetskih sabora, da su bili počeli kolebati u privrženosti prama Rimu.

Što se tiče napose šibenske županije, ne može se mimoići odužno ponašanje benediktinskih samostanaca, koji nisu ni najmanje marili za ustanove spljetskih sabora, te rabili glagolicu i dalje, kako ćemo vidjeti, i sačuvali su je i gojili u svojim samostanima u šibenskoj županiji.

Sličavanju i gojenju glagolice može se pripisati, što se je Šibenik, premda primorski grad, uzdržao od svega samostanka, pak kroz sve vrijeme hrvatske narodne samouprave, vjieran svomu narodu i nepokoleblivo u svojim hrvatskim vladarima.

Ovakvo list Dra Havassa u prevodu...
ji je do rieči vjeran...
pravljen na naše...
da i Dr. Havass...
da izrazimo vrhu...
Zahvaljujuć mu na...
čemo i učiniti. Bist...
nego koristiti dobro

List Dr. Havassa...
jenju Dalmacije, poz...
ješt zakon, čl. XXX...
bora. Isti zakon sadrži...
sko-hrvatskoj, koja je bila sank...
studenoga 1868. I kad se Magjari poziv...
na ovaj zakon, misleć pri tomu na prijatel...
ske odnosaje sa Hrvatima i za u buduće...
oni sa gledišta svoje časovite koristi izabiru...
što misle da im je probitačnije, ali, govori...
ćemo iskreno, Hrvatima prijateljstvo, ljubav...
i sloga na temelju tog zakona nije od nar...
odne koristi, pa za to ni moguća.

Nagodba u svojem 1. § govori o „jednoj te istoj državnoj zajednici“ dok naprotiv morala bi govoriti o saveznom kraljevstvu Ugarskoj i Hrvatskoj. Iz te predoštavke državne zajednice sledi takovi §§ po kojima su nam najglavnije grane narodnog života otrgnute i predane Ugarskoj. Tako § 7. otmilje nam starinsko pravo našega sabora, po kojemu smo određivali i dozvoljavali novake i skrblili za obranu zemlje.

§ 8. otmilje Hrvatskoj i u obziru zakonodarstva, kao i u obziru vladavine sve narodne i državne financijske posle. Nismo gospodari ni u poslu poreza, ni ustanovili su, ni utvrdili, ni nove tribunale, ni stare ukinuti, ni sračunavati, ni račune predgledavati. Kontrahiranje novih i konvertiranje starih državnih dugova, razpolaganje nepokretnom državnom imovinom, monopoli, sve je to u rukam Ugarske, sa svim da bi po svakom pravu mi sami o tomu morali odlučivati.

§ 9. otmilje hrvatskom saboru svako zakonodarstvo u novčarstvu, bankarstvu, trgovačkim ugovorima, vjeresijskim zavodima, pomorskom, trgovačkom, mjenbenom i rudnom pravu. Zakoni o zaštitnim markam, o vlastištstvu književnom, o brozovima, poštam, željeznicam, državnim cestam i riekam sve je to predano Ugarskoj, pa napokom i zakonodavstvo o lukam i brodarstvu sa svim da ona mora nena.

§ 10. predaje Ugarskoj i ustanove gledobrtla, kućeranja, putnih listova, redarstva za strance, državljanstva itd.

Poslie ovih §§ što je ostalo Hrvatskoj? Skoro ništa, jer njoj je namijenjen za domaću potrebu samo mali % njezinoga fakultetnoga dohodka, a taj je poslie gornjih paragrafa posve malašan, jes sve što je glavno u prihodiama Hrvatske ide u blagajnu ugarsku. — Kad ovomu dodamo još §§ po kojima hrvatskoga bana imenuje kralj na predlog ministra predsjednika, pa §§ po kojima naših 40 zastupnika na zajedničkom saboru nemaju nego samo svoj osobni glas, a napokom i onaj § 44 po kojemu ministar hrvatski nema nikakvog područja, onda vidimo da vladarina u Hrvatskoj mora biti onakova, kakovu ju hoće u Pešti; a zastupnici u zajedničkom saboru, i kad bi htjeli, ne bi mogli ništa, budući u ogromnoj većini prema ugarskim; ministar hrvatski pak, listnice i odgovoran samo zajedničkomu saboru nije nego da popuni jedno titularno mjesto bez prava i bez moći.

Ova i ovakova nagodba do sada je bila izvor samo neprijateljstva između Hrvata i Magjara. Na temelju ove i ovakove nagodbe nije moguće da se odnosaji promijene, jer ona uprav stvara razmirice, a što najglavnije, izazivlje u Hrvatima osjećaj, da u svojim pravima i u svojoj imovini su ošćeni, te izručeni na izrabljivanje. Hrvati su ipak u boljoj ovo nepravice pripisivali Austriji, bilo do toga, da ova dva naroda sebe posvadi, e da tako uzognu-

gospodovati. U tom uvjerenju Hrvati su pozdravili borbu Magjara za potpunu neodvisnost, i u času kad je svaka računao, da će oni pomoći Austriji protiv Ugarskoj, pružili su ovoj prijateljsku ruku željom, da se obolice od tudjeg izrabljivanja oslobode, i rame uz rame, da se obojica suprotstave stoljetnom despotizmu i u svojoj domovini uzpostave odnošaje ljubavi, jednakosti i bratstva na sreću i napredak Hrvatskoga i Ugarskoga naroda.

Ovaj čin Hrvata uvažili su i veseljem pozdravili svi Magjari. Prvi korak za zbljenje učinjen je. Nastaje potreba, da se podje započetom stazom. Obstojeći zakoni prilagodi se na temelj akcije pravog prijateljstva, ali ne mogu nadati neovisnosti, što bi Magjari se i može dokazano je, da se u borbi bezuspješni Hrvati bili protivni.

Prijatelj nas dobro znao, pak je rekao i nastoji još da nas drži u međubornom neprijateljstvu. Hrvati su međutim sa svoje strane učinili koliko su mogli, da naša neprijateljstva prestanu, sada je do Magjara da svojim djelovanjem sebi učuvaju prijateljsko raspoloženje naroda plemenita kao što je Hrvatski. Prvi korak s njihove strane bio bi da objave svijetu, kako su oni spravi naše međusobne odnošaje pravedito i po pravu uređiti. A da bi to Magjari morali i radi svoje koristi učiniti dokazati čemo.

BALKAN.
U zastupničkoj kući u Bukareštu bilo je razpravljanje o vojsci. Zastupnik Filipesco podvrgao je rumunjsku vojsku oštroj kritici. Ratni ministar Mado odgovori, da se vojaka nalazi u najboljem redu, te da Rumunjska ima u Evropi moćnih prijatelja. — Turska vlada obznani da svoje predstavnike u inozemstvu, da se bugarski revolucionarni odbori još uvijek miču Makedonijom uza sve nastojanje porte i velovlasti, da to osjete. Porta na temelju izvještaja Hilmi-paše pozivlje te predstavnike, da cijelom svijetu najave zločinačka djela bugarskih revolucionarnih odbora.

ITALIJA.
Ministarstvo Foris konačno je upodunjeno, jer je ministarstvo poljodjelstva preuzeo zastupnik grof Malvasse.

Vatikan je izdao „bielu knjigu“ o sporu između crkve i države u Francuzkoj. Knjiga etičke 800 stranica, a razdijeljena je u 9 poglavlja. — U njoj se nastoji zbaciti svu krivnju sa Vatikana, te ju pripisuje prvim ministrima Combesova kabine. Prosvjeduje se protiv tvrdnji, da je Vatikan ikad išta snovao protiv oblika današnje francuzke vladavine. — Što se tiče zaštite kršćana u Izliku biela knjiga dopušta, da Francuzka ima pravo štiti svoje katoličke podanike, ali se svakome niče pravo zaštite katolika u obće bez dozvole Vatikana.

FRANCUSKA.
Izbor novog predsjednika republike utanačen je za 16. siječnja 1906. Najžešća borba voditi će se između predsjednika senata Fallieres-a i predsjednika komore Loumera. U razpravi glede antimilitarističkog pokreta protiv Hervé i družini prelušano je više svjedoka, koji su taj pokret odobravali. — Predsjednik Loubet odlikovao je ruskog poslanika Nelidova, koji slavi 50. godišnjicu svog diplomatskog službovanja, velikim kordonom počestne legije. Rouvier mu je to odlikovanje osobno predao. — Namjerava se sazvati u Pariz kongres svih francuzkih biskupa, koji bi se imao baviti sporom između crkve i države.

AMERIKA.
U republici San Domingo buknuła je revolucija. Ministarsko vieće u Washingtonu zaključilo je, da se Sjedinjene države ne umišaju u te nemire sve dotle, dokle god ne budu ugroženi njihovi interesi.

POLITIČKI PREGLED

UGARSKA.
Božićni blagdani prošli su mirno, kao da su se političari htjeli odmoriti od velikih prošlih napora. Vlada u svim strankama i klubovima pa čak do mladih žena. Poslije neprimljene demisije Fejervara Lukacza, da dodje do ozbiljnih pregovora sa Italijom, ali ljudi se samo izražavaju o tom, kako bi se do mira moglo doći, i napried se ne ide. Svak ostaje pri svomu. Kruna ne popušta, koalicija ne popušta, Fejervary ne odlazi i tako to ide napred. I tako će ići do nove godine. Svetci su u svom godinom bit će i novih događajja i čvor mora da pukne.

AUSTRIJA.
Carevinsko će se vieće sastati opet posljednje sedmice mjeseca siječnja 1906, da odobri trgovачki ugovor s Italijom i eventualno trgovачke ugovore s Rusijom i s balkanskim državama. Zatim će kćda razpraviti zakonsku osnovu o vojničkom kontingentu. Oko polovice veljače imala bi započeti razprava o izbornoj reformi. Prije Uzkrša bit će prikazana komori zakonska osnovu o otkupu sjeverno željeznice.

Car Franjo Josip, dopusti li mu ugarska kraljica, krenut će koncem veljače u Camoes, da se malo prodje. Zadnje vijesti to poriču.

RUSIJA.
U Moskve smo zadnjih dana imali groznih vijesti. Tu je plantio pravi građanski rat. Revolucija je bila buknuła u punome jeku, i još danas nije moguće tačno znati, kako se je razvila, što bi se je sve zbiljo u onim ljudim krvavim okršajima na ulicama Moskve. Ljudi mrtvih je strašno, onaj ranjenih još strašniji. Vojaska mora da je pucala u narod bez obzira ikakva. Sudjelovalo je i topništvo. Seljaštvo iz okoline Moskve diglo se na ustanak i priskočilo u pomoć revolucionarima. Građski višnici proglasiše vladu odgovornom za teške i krvave izgrede. Dok ovo pišemo, borba u Moskvi još uvijek traje. Potankosti te borbe bit će poznate tek do nekoliko dana, i to ako se uzgogne uzmiriti mir. — Dok je tako u Moskvi nije ni gdje puno bolje. I u Petrogradu bilo je oštih kobna, a obćeniti strajkovi buknuše u Harbinu, Jekaterinburgu, Tbilisu, Kijevu pa i samom Petrogradu radnici još uvijek strajkuju. U Revalu vlada ratno stanje, u Ljubavi je sve još uvijek pobunjeno, a u Varšavi i Lodzu obustavljena poštarska služba.

Izbori za Dumu provest će se doskora. Izno je pravo doste prošireno, ali ne će još moći biti koji. Dok se ne postigne, nemiri će se nastiti gdje je, gdje slabije. U Rusiji teško izborno pravo i onda će tek Mandžurija bila je otvorena za sudjelovanje. Upravo kod novog kinezko-japanjskog ratnog završetka.

nije zelen i mlad već izkušani borac; što se pak sposobnosti tiče ne će zaostajati za bivšim načelnikom, i ako je bivši načelnik dovršio elementarne škole u Opuzenu i dielom u Plini, a realne nanke na višoj školi u Korjaku.

Napokon je „Jedinstvo“ došlo na svoje glavno uporište gdje izjave novih vitnika, te kliče: jedni narode! Pitamo „Jedinstvo“ i G. Notaruša, koji je izbore pratio, utoke činio, mastnu komisiju primio (tko će platiti?) je su li oni pročitali zavjenu većine novoizabranog Vieća; ako jesu, ruku na prsa, pa nek kaže čemu se imade prigovoriti? Većina novih vitnika težaci su pa je ista prama njihovom svahađanju i sastavljenju. U tekovim prigodama daje se običajno poštena besjeda za skladno i jednodusno djelovanje, pa smo i mi naše obećanje učinili, te zaključili ničim drugo, nego izvadkom iz Narodne pjesme — a na to Stražićić da svine. — Neke nam pak kaže Stražićić jeli njemu javio njegov prijatelj kako u kući Šarića od 8 sati u jutro, do 10 1/2 svi njihovi vitnici bili zatvoreni, kako su se svi bez razlike pred viećnikom - svećenikom, pred srebrnim — iz Omanove kuće — Propelom zakleli, da će vjerni ostati! Njima je to bilo pravo, a mi nismo zar smjeli pročitati prije objeđa, javno u gostioni prosto obećanje neuzimljuć, za takove stvari, u izpraznost sveti Znak našega spasenja?!

„Jedinstvo“ pjeva: braćeri, popi yodje, bunitelji oni su krivi, oni svijet varali. Kazat će hudačnost! Nego dobro je i ovo znati. Za staru občinu bili su, odnosno radili i simpatizovali: Don M. Staničić, Don J. Sandri, fra A. Gnjot, Don J. Damić, Don N. Nazor i fra M. Ravlić; za našu pak zakonito birani vitnici Don J. Grabovac, fra T. Brbić i Don A. Zarić a po želju svoga sela i fra St. Borić. Neke se ovo promislil, pribrojil i prosudi, pa tko će da reče, da je ovo stranka popovska i fratarska, a ne narodna?!

Govoriti o nekim „čistim“ itd. kao stranki za sada je smešno; naš je zastupnik vrli D.r. Majstrovčić, njegova politika, ako uobće može biti govora o politici, bit će mislim i naša.

Prije nego dovršimo napomenut nam je zadnju zakueću C. H. Omanove-Gril-oni-ove stranke, kojom su hotili razbiti izbor i po drugi put: U ponedjeljak u jutro tri dana pred izbor upraviteljstva — doveden je u kućiji vitnik Nižić. Isti, po nagovoru, nije htio primiti pozivnicu, nego se po selu sakrivao i ako ga je za to traužila žandarska patrola. Do sriede na podne bio zatvoren u Omanovoj kući, ali Gril-oni u došla brzoglavna naredba od Namjestništva — uslijed brojavnje pritužbe nekoliko vitnika — da provodi. I u sriedu pred podne Nižić pušten, podpisao primnicu i primio poziv. Falila mušta za razbit izbore.

Uložil napokon utok da čekaju riešenje po velenožnim preporkama! Zar im nije bilo dostatno 24. godišnje pašovanje? Kad ih neće narod, čemu se na silu namećati! Kruni ni čekanje.

Mali Marko Laštani
Sinj *

Sensacionalna parnica. — Na prvi kolovoza 1906. naše grlati redari, da se je promeštio pazar na načelnikovu njivu. To nikomu ne bilo čudnovato, kad je i onako občinski novi ogradiili liepim zidom — dakako radi poljepšanja mjesta — pa je u redu, da obćni služ. Nego tik načelnikove njive sterve se njiva siromaška Vicića, koja je još na zgodnijem mjestu od njegove, samo s tom razlikom, što naši pastori ne našli shodnim i nju liepšim zidom obzidati i što ju ne uzeli u obzir, premda je s načelnikovom u neposrednom dotiru. Kad vidio Vicić, da se njegova njiva tare i ubija, a zid ori i stiene rasvode, obrati se molbenicom na občinsko vieće, prosjedujući protiv smetanju posjeda i tražeći odštetu. Odgovor čekao i čekao, ali ga dočekao nije. Zato podje k gospodinu sudcu kaže stvar i zamoli, da ga zastiti od zuluma. Sudac ga svjetova da nadje odvjetnika i digne obtužbu; a kad mu ovaj odpornu, da nema odakle, on će mu reći, da će razpravu jednim mahom svrsiti i on odštetu dobiti. Vicić je poslušao u najboljoj nadi, ali se biedan strašno nasukao, jer poslije tolikih nadača došlo je do toga, da je občinsko vieće glasovalo za načelnikovu njivu 800 godišnjih for. a siromašni Viciću pušta u šaku, uza sve što povjerenstvo išlo na lice miješati i šteta se procienila; uza sve, što se načelnik oglašio na sud pristupiti. S druge strane isti sudac izrekao osudu i Vicić sve izgubio. Pa da nije moćan naš paša, kad i slavni sud u svoj torbak spremio! — Možda će se tko čuditi zašto toliki zulum proti Viciću, nego valja znati, da Vicić ne htio služiti njegovim sramotnim svrhama; da mu javno u brk kazao, tko je i što je, a toga naš paša ne trpi. Volja je njegova suprema lex, nema sile, koja ju zapriećiti može. U našem Sinju još vladaju vremena, kad kosov sudje, jer nije ovo osamljeni slučaj u trideset godina Tripalova pošovanja.

IZ MAKARSKOG PRIMORJA.
U br. 68. „M. Jedinstva“ od 7 tek. piše: „u skladu uredništva“: „Gradac. Dosta je bilo i

ovdje zabilježimo i vaš glas, da su neosnovani napadaji na g. Pavišića, činovnika režijske duhana. On da je revan i pravican, a da su napadaji proračunani, iz ličnog egoizma mljenika dopisnika nekih listova. Ciceo pro domo!

U odgovoru nije spomenulo Br. 61. od 29. studenoga t. g., da je dopis bio u „Hrv. Kiečić“, niti pohija ma ni najmanju sitnicu. Kad je tako, ovo nas, neka finis coronat opus, na sriedu.

IZJAVA
a kojom dolji naznačeni zasvjedočujem, da sam dne 14. studenoga primio duhan na vagu, na kojoj mi bilo zakinito kigr. (55) petdeset i pet. Taj manjak sam opazio, kad mi je bilo plaćeno na dogani. — Uslijed toga sam se povratio i zapitao g. Pavišića, koji je izpitivao sad jednog, sad drugog. Kad su svi zasvjedočili, sutradan, rekao mi, da dodjem do dva tri dana. Došao u subotu 18/11. t. g., te mi samo izplatili za kigr. 46, dok 9 kigr. zanieli; — od 9 kigr. od II. razreda nisam primio ni novčića. Ovo sam spravan pred sudom i javnosti zakletvom i sa svjedocim potvrditi.

Pasičina, 17. prosinca 1905.
† križ Grgurinić Josipa pk. Mihe
Blaz Krilić svjedok v. r.
Ivan Katić svjedok v. r.

Nije sve ni u ovom, jer čemo do malo opet sve na čistac izmieti revnost i pravničnost g. Pavišića, uza sve ono, što je podneseno njegovim nadležnim starješinama. Dopisniku je do naroda uciviljena i ogođena, a ne do g. Pavišića, kojemu je bolje da se sam odelaci i svoju sudbinu otkuje, nego da ga narod u javnosti i kod suda kička.
Do skora viđenja. Pasičanac.

DOMAĆE VIESTI

Sretno mlado ljeto čestitamo svim našim predbrojnicima, prijateljima i vitacima!

Radi božićnih blagdana nismo mogli izdati brojil od sriede. Tomu će se bit odmah i sami dobjeliti naši predbrojnici, na koje se još jednom obračamo radi podmirbe računa s upravom našega lista. Ima ih još dobar broj, koji nisu izvršili svoju dužnost, pa ih upozorujemo, da čemo bit prisiljeni obustaviti list svakome, tko nam što vrijeme ne pošalje, što nam još duguje, jer im vrlo imamo i manje predbrojnika, a l neka su predplatnici.

Za družbu Sv. Ćirila i Metoda primilo je naše uredništvo od gosp. Grge Zamnovića K 320 skupljene u veselom društvu; od gosp. Ivana Bergmoečič-a K 5, od gosp. Jure Grimanić-a K 1, od gosp. Ante Blaževića K 1, od gosp. Nke Suhotića K 2, od gosp. D.ra J. Gazzari K 3, a to u mjesto čestitavanja prijateljem u novoj godini. Prije izkazanih K 224.17. Ukupno K 239.38. — Napried za našu Istru!

Hrvatskom Sokolu u mjesto čestitaka o novoj godini, darovao je Presviesti Gospodin Načelnik Marko Stojić K 10. Uprava družtva najsrdačnije zahvaljuje na plemenitom daru.

Božićni blagdani prošli su u našem gradu veselo, u obćem skladu. Pred blagdane, osobito u subotu i nedjelju, bilo je neobično živahno u svim gradskim ulicama; trgovalo se, pazarilo na svakom ćošku, a u ribarnici bilo silno izobilje svakojake oribere ribe, kakva ga nije bilo još nikada u Šibeniku.

Na badnju večer i na Božić pri velikoj misli krasno se pjevalo uz orchester, kojim je vješto upravljao gosp. učitelj P. Zaliani, a kojomu su dobrovoljno sudjelovali gg. Melihar, Šiler, Dr. Gentilizza, Dr. Grisogono, Dr. Bakotić i mnogi drugi. Pjevanje je uspjelo i zadovoljivo svakoga.

„Šibenska Glasba“ radi lošeg vremena nije po običaju sinoć obišla gradom. Učinić će to sutra u nedjelju oko 6 sati u večer. U ponedjeljak s rana jutra obići će grad uz udaranje veselih koraćnica, a u 11 1/2 pred podne koncertirat će na obali.

„Hrvatski Sokol“ u Šibeniku priredjuje na 31. prosinca u 8 1/2 sati na večer „Silvestrovu večer“, na koju pozivlje sve svoje članove, pa i izvršujuće sa obitelju. Program zabave dielit će se pri ulazu. Uprava preporuča svim članovima, da ne izostanu.

Konsulat V. Rossini. Poslije 44. godine što je gosp. V. Rossini u glavnoj ulici držao svoj dućan, ovih ga je dana prodao g. Mandiću. Ovaj je bio počeo a straluo izvikivati staru robu, što je tužno dirnulo starog šir Vica, pa nagovorilo svog šurjaka Grimanića, da prokupi i da tako otme Mandiću nasludu da izvikiva. Tako je i bilo, ali ipak dućan g. Rossina više ne postoji. To će u gradu svak žaliti, jer ako čovjek želi sada doznati koju novost, ili kome krojiti tabare, nema kud više poći, ni na koga se obratiti. A i šir Vicić dakako je težko bez svog dućana, pa ide od jednog do drugog k svojim starim mutorjama, ali u njihovim dućanima nije tako zgodno, što je bilo u njegovom, pa zapuše i ide ili u pešakviju, ili po obali, i kud mu drago, samo da nam prije vrijeme, koje mu je prije letilo u konsulat.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

—(Centrala u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)—

obavlja slijedeće poslove:

Prima novac u svrhu ukamčavanja na uročnice i blagajničke doznačnice, te uz potvrde na tekuci ili na ček račun.

Preuzima vrijednosne papire i ine vrijednote u pohranu. Preuzima u svrhu naplate mjenice, naputnice i čekove za našu državu i za inostranstvo.

Daje predjmove na vrijednosne papire, zlatni i srebrni novac i robu.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire i vrijednote, naročito sve vrste državnih i privatnih srećaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrijalnih papira, založnica prioriteta obveznica, inostranskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrnog novca naše zemlje i inostranstva.

Unovčuje izvučene srećke, zadužnice i dospjele kupone, te nabavlja nove kuponske arke. Provadja osiguranje proti tečajnom gubitku izričanih srećaka i zadužnice.

Obavlja vinkulacija i devinkulacija svih vrsti vrijednosnih papira, polaže vojničko-ženičbene i sve druge jamčevine u vrijednosnu papirima, te provadja konverzije.

Izvršuje isplate na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje kreditna pisma.

Eskomtira mjenice, naputnice i kupone vrijednosnih papira. — Prodaje promese za sva vučenja. — Obavlja besplatno reviziju svih srećaka naše države i drugih u njoj dozvoljenih. — Osim toga obavljat će i sve ostale transakcije, koje zasjčaju u bankovnu struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve potanje obavijesti daje rado usmeno i pismeno.

Hrvatska Vjeresijska Banka (Podružnica Šibenik).

JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Častim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratovštinama, da sam otvorio u ovom gradu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA.

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u svim veličinama **svieće od pravog pčelinjeg voska**, kao i finog crkvenog tamjana.

Svaka i najmanja naručba p. n. mušterija prima se najspretnije, te se obvezujem obaviti njihove naloge u što kraćem roku, obvezom najpompnije izradbe i uz najpovoljnije uvjete.

S velepoštovanjem

VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Amerikanske loze:

prodajem korenjaca Rupestris Monticola, Riparia x Rupestris, Aramon x Rupestris i Murvédre x Rupestris po 50 Kruna 1000 kom. Navrtaka na Rupestris Monticola i Riparia x Rupestris po 200 Kruna 1000 kom. Sve vrste umjetnog ili kemičnog gnoja uz cianu od 11—18 Kruna 100 kg. Čepova za navrtanje po 5 i 6 Kruna 1000 kn. — Naručitelj u naslov kapare predjumi trećinu. — Dajem sve moguće naputke glede sadjenja loza i uporabe svih vrsti kemičnog gnoja. **ARTUR PORTADA, PAG.**

VAŽNO ZA DJECU!

Jedan od najboljih načina, da se **djeca sačuvaju zdrava**, da im se **poboljša krv** i **očuju pluća** jest davati im više puta na dan **meda**, ili sama, ili s kruhom i s mliekom. — Preporuča se i starijima proti nazebam.

Čista naravskog meda po 60 novč. kg. može se dobit samo kod

Vladimira Kulića.

Za božićno drvo

— naci ćete —

u dućanu **IVANA RUDE**

Glavna ulica - ŠIBENIK

svakovrstnih nakita: **zlatnih i srebrnih zvijezda, zvijezda repatica, lančića, vrpca, trakova, krugljica, grozdova, sjajnih i raznobojnih oblika, anđelića, ptičica, pa krasnih svjećica sa svojim stalcima za pričvršćivanje uz drvo**, — sve to u raznim veličinama; onda još **pamučnog neizgorjivog sniega, praskavih svjećica** i bezbroj drugih sitnica, kojima se razkošno, a ipak uz najumjereniji trošak može okititi božićno drvo.

Vanjskim naručiteljima šalje se roba pouzecom, ali se prima natrag sve, što im se slučajno ne dopane.

Jadranska Banka u Trstu

Bankovne prostorije u ulici **Niccolò Machiavelli, br. 26.**

započela je svoje poslovanje, te

obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjmove na vrijednosne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire svake vrste, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote, i unovčuje kupovne i izričane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavna tržišta monarkije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekuci i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjetnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Štovanom občinstvu preporučujem upotrebljavanje **MAGAZINOVE SMREKOVAČE**, koja **okrjepuje želudac**, **razgrjava živce**, **zaustavlja proljev** i lieči od **groznice, tifusa, lunjavice** i t. d.

Samo čista, odlikovana „Smrekovača“ dobiva se kod distileura

RISTA P. MAGAZINA
Šibenik (Dalmacija).

Ti ne češ nikada naći

boljeg i uspješnijeg medicinskog sapuna do davno prokušanog **BERGMANNOVA LIER-MLIEČNOG SAPUNA**

(LILIENMILCHSEIFE)

od Bergmanna i dr., Teischen na/L. kojim se **nježu koža**, kojim se **osobito uklanjaju s nje ljetne pjegice** i s kojega lice dobiva nježnu boju.

Predplatno komad 80 para u **Drogariji Vinka Vučića - Šibenik.**

PROTI SLABOĆI DJECE I ODRASLIH proti plućnim bolestim, zliezdam, škrofolozi itd.

Prirodno bakalarovo ulje

CLARKSON BR. 3

zgotovljeno u Newfoundland-u

Ovo bakalarovo ulje, koje propisuju prvi medicinski auktoriteti, mora se svim do sada poznatim vrstam predpostaviti; te i radi lake probave i ugodnog ukusa veoma je preporučeno u svim onim slučajevima, u kojim liečnik želi postići okrjepu celog organizma, kao i povišenje tjelesne težine, poboljšanje sokova i čišćenje krvi.

— Čuvat se treba od naličnosti. —

Zabtvjati se mora naročito **CLARKSON BR. 3 ULJE OD BAKALARA.**

— Ciena za svaku flašu Kr. 2. —

— Sandučić od 6 flaša Kr. 10. —

Glavno skladište za Dalmaciju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu: **C. RUGGERI, Ljekarna k sv. Anti od Padue ŠIBENIK.**

VELIKO SKLADIŠTE POKUŠTVIA A. DELFIN

ŠIBENIK (Glavna ulica)

obskrbljeno je raznim krasnim okvirima, ogledalima i tapcarijom. — Velika izradba - narodnih škrinja -

Naručbe se izvršavaju najvećom točnošću. Ciena umjerena uz najpovoljnije uvjete. o o o o o o

Drogarija Vinka Vučića Šibenik

(prije "A. Junakovića")

preporuča svoj bogato obskrbljeni dućan raznim liekovitim mirodijama, predmetima iz gume, svakovrstnim mineralnim vodama, velikim izborom najfinijih parfima i predmeta nužnih za bolesnike.

NAJBOĻIJI I MAJESTINILI
ŠIVAI STROJEVI O O O O
„SINGER“ O O
MAJNOVIJH SISTEMA O O

DOBIVAJU SE SAMO U SKLADIŠTU ŠIVAIH STROJEVA „SINGER“, **IVAN GRIMANI - ŠIBENIK**

LOZE

dalmatinske, navratne na američkoj podlozi, pripravljiva za jesen g. 1906. za okuženo područje

PEČENKO I DRUG Komen - Primorsko.

Ciene su:
Navrtić na rupestris monticola 1000 km. K 120
„ aramon x rupestris b. l. „ „ 140
„ riparia x rupestris „ „ 140

Naručbe primaju se do 31. Szečnja g. 1906. - Sa naručbom zahitjeva se 20 % kapare.

Tko želi baš svoju lozu, može poslati poštom mladice srednje debljine.

Najljepši dar za skorašnje božićne blagdane i za mlado ljeto.

IZVORNI ŠIVAI „SINGER“ STROJEVI

S CENTRALNOM BOBINOM

uz besplatno poučavanje u šivenju domaćih radnja i u umjetničkom vezivu na tim strojevima. Prodajem na neznatne sedmične obroke od 2 K. Oskrbljujem svise iglama, remonjenu, uljima i svim drugim nužnim potrebštinama za šivaće strojeve.

Sviše primam u zamjenu stare strojeve i popravljam iste bili oni kojegmudrago sustava.

Zastupatelj:
Karlo Bamberger

ŠIBENIK (Glavna ulica)
sudełice Ljekarni
Dalle Poste.

Najljepši dar za skorašnje božićne blagdane i za mlado ljeto.